

Valvontaosasto

22.1.2021

Valtiovarainministeriö
Hankkeen VM011:00/2020 lausunto
valtiovarainministerio@vm.fi

VN/787/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Tullilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Tulli on tutustunut asiaan ja lausuu seuraavaa:

Luonnoksen laiksi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta 9 §:ssä esitetään säädettäväksi käteisvarojen palauttamisesta. 1 momentissa puhutaan käteisvarojen *vapauttamisesta*. Tarkoitetaanko tällä kuitenkin palauttamista kuten pykälän otsikossa?

Tulli esittää, että 9 §:än lisättäisiin selvyuden vuoksi säännös myös mahdollisesti isännättömiksi jäävistä varoista eli varoista, joita kukaan ei väliaikaisen haltuunoton jälkeen nouda tai sovi muutakaan tapaa palauttaa.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan 11 §:ssä on tarkoitettu ehdottaa säädettäväksi, että käteisvaroja koskevien ilmoitusten tietoja voitaisiin luovuttaa kansallisille viranomaisille rahanpesudirektiivin tarkoittaman rikollisen toiminnan estämiseksi ja torjumiseksi.

Tullin näkemyksen mukaan tehokkaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan edellytyksenä on kattava tietojenvaihto toimivaltaisten valvonta- ja rikostorjuntaviranomaisten välillä. Tämä tietojenvaihto toteutuu parhaiten, jos Tulli voi vaihtaa käteisvarojen valvonnan tietoja joustavasti kansallisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen valvontaa ja torjuntaa suorittavien viranomaisten kanssa.

Tulli katsoo, että pykäläehdotuksessa käytetty sanamuoto ”rikosten estämiseksi ja torjumiseksi” mahdollistaisi tietojen vaihdon myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontaviranomaisten kanssa. Tullin näkemyksen mukaan käsite ”torjunta” kattaa paitsi rikosten estämisen, paljastamisen ja selvittämisen myös rikolliseen toimintaan puuttumisen.

Laissa rikostorjunnasta Tullissa (623/2015) on määritelty, että tullirikostorjunnalla tarkoitetaan tullirikoksen estämistä, paljastamista ja selvittämistä. Näin ollen Tulli katsoo, että 11 §:n ehdotettu sanamuoto pitää sisällään tietojen luovuttamisen myös pykäläehdotuksessa tarkoitettujen rikosten esitutkintaa varten.

Luonnoksen 12 §:ssä esitetään säädettäväksi käteisvarojen ilmoittamisrikkomuksesta, jota sovellettaisiin, kun mukana kulkevia käteisvaroja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta ei ole täytetty. 13 §:ssä puolestaan säädettäisiin

Valvontaosasto

22.1.2021

virhemaksusta, jota sovellettaisiin, kun erillään kulkevien käteisvarojen tiedonantovelvollisuutta ei ole täytetty.

Kuten HE:n luonnoksen perusteluissakin todetaan, tulee jäsenvaltioiden seuraamusten olla tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Näistä lähtökohdista voidaan kysyä, onko sakkorangaistus sopiva seuraamus käteisvarojen ilmoittamisrikkomuksena. Oletettavaa on, että ammattimaisessa käteisrahojen viennissä/tuonnissa käytetään kuriireja, joilla ei välttämättä ole kovinkaan suuret tulot, joten sakkorangaistus ei välttämättä euromääräisenä ole siten kovin tuntuva seuraamus. Tätä myös FATF maatarkastuksessaan kritisoi. Yleisin määrättyjen päiväsakkojen määrä on 10-20, josta tulee minimipäiväsakkona 60-120 euroa.

Virhemaksussa sen sijaan liikkumavara ei ole sidottu niin tarkasti rikkomuksen tehneen henkilön tuloihin, joten virhemaksu olisi siten helpompi euromääräisesti suhteuttaa teon moitittavuuteen ja käteisrahojen suuruuteen / tavoiteltuun hyötyyn sekä muuhun vastaavaan. 15 000 euron ylärajaa voidaan pitää varsin tuntuvana seuraamuksena. Virhemaksuista voidaan hakea myös muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, joten virhemaksun kohteella on käytettävissään tehokkaat oikeudelliset keinot saada virhemaksu tutkituksi riippumattomassa tuomioistuimessa. Virhemaksuihin liittyvästä muutoksenhausta voisi ottaa lakiin maininnan.

Tulli ehdottaa, että 13 §:n mukaista virhemaksua sovellettaisiin sekä mukana että erillään kulkevia käteisvaroja koskevien velvollisuuksien laiminlyöntien sanktioinnissa. Näin varmistettaisiin myös näiden toistensa kaltaisten laiminlyöntien yhdenmukainen sanktiointi.

Yleensä ne bis in idem –asioissa virhemaksua ei voida poistaa ja asiaa siirtää käsiteltäväksi rikosasiana muuta kuin ainoastaan silloin, kun on ilmennyt sellaista uutta selvitystä, jonka mukaan asia olisi tullut käsitellä rikosprosessissa. Lisäksi edellytyksenä on ollut, että uusi näyttö ei ole jäänyt huomioimatta viranomaisesta johtuneesta syystä. Näin on säädetty esim. erillisellä päätöksellä määrättävästä veron- tai tullinkorotuksesta annetun lain (2013/781) 3 §:ssä. Lisäksi myös sen tyyppinen tilanne on mahdollinen, että asiaa on ensin käsitelty rikosprosessissa, mutta sitten havaitaan, että edellytyksiä rikosprosessin jatkamiselle ei ole ja asia on siirretty hallinnollisesti sanktioitavaksi. Edellä mainittuja seikkoja tulisi tarkentaa HE:n sanktiointia koskevien säännösten osalta.

Mikko Grönberg
Valvontajohtaja

Heli Lampela
Tulliyhtytarkastaja